

Anders Fogh og religionen

I DR 2-udsendelsen *Profilen* hævdede statsministeren, at religionen fylder for meget i det offentlige rum. Men i virkeligheden forholder det sig snarere omvendt.

Af Erling Tiedemann

I den nationale krisesituation for Danmark, som blev udløst af Jyllands-Postens Muhammed-tegninger, vil næppe noget seriøst menneske mene, at det er blevet lettere at være landets statsminister – tværtimod. Samtidig er vurderingerne af Anders Fogh Rasmussens indsats eller mangel på samme meget forskellige i befolkningen; nogle tillægger ham et hovedansvar for krisen; andre finder, at han inden for de reelle muligheder har grebet tingene kompetent an.

Det er ikke denne artikels opgave at tage stilling hertil, men noget tyder på, at statsministeren i en bestemt sammenhæng er nået til grænsen for sin kompetence. Er det ikke blevet klart på anden måde, så blev det i hvert fald åbenbart i DR 2-udsendelsen *Profilen* onsdag, den 15. februar 2006. Her sagde Anders Fogh Rasmussen følgende:¹

- Jeg vil godt oven på alt det her også sige: Jeg tror ... altså min konklusion, det er – og den kan nok komme til debat nu, at vi skal passe på, at religionen ikke kommer til at fylde for meget i det offentlige rum.
- Jeg vil gerne understrege: Jeg har dyb respekt for det enkelte menneskes religiøse overbevisning, og vi skal have et samfund med tolerance og religionsfrihed og respekt for det enkelte menneskes religiøse overbevisning.
- Men vi skal passe på ikke at få et opsplittet samfund, et opsplittet samfund, hvor religionen fylder for meget i det offentlige rum.

¹ Det anførte afsnit af interviewet er i uredigeret form afskrevet efter en optagelse af udsendelsen. Hele interviewet kan, så længe Danmarks Radio giver adgang til det, ses med en Windows Media Player ved at **klikke her**.

– Jeg vil gerne have et samfund, hvor vi bedømmer det enkelte menneske på det enkelte menneskes personlige kvaliteter, vilje og evne, og ikke på, om man er kristen eller muslim eller jøde. Det er det samfund, jeg gerne vil have.

Tine Gøtzsche: Ser du en fare for det?

– Jeg synes på det seneste, at religionen er kommet til at fylde for meget i den offentlige debat.

– Og jeg vil gerne understrege, at det er ikke, fordi jeg har noget imod religion, og jeg respekterer dybt hvert enkelt menneskes religiøse opfattelse.

– Men jeg mener faktisk, det er en kvalitet, der får det danske samfund til at hænge godt sammen, at vi har en tradition for, at vi blander ikke – eller i hvert fald skelner vi mellem politik og religion –

– Og religion er som udgangspunkt et personligt anliggende mellem den enkelte og den gud, man nu tror på.

Tine Gøtzsche: Men hvordan vil du undgå det, fordi vi har jo også efterhånden i Danmark mange mennesker, for hvem religion er meget vigtig, og som definerer sig meget ud fra en stærk religiøs overbevisning?

– Jo, men det skal vi også respektere, at der er mennesker, der gør.

– Men jeg vil advare imod, at det bliver – skal vi sige: så dominerende i den offentlige debat, som det altså nu har været i en tid, fordi så er jeg bange for, at vi får splintret det fællesskab, som altså er en styrke i det danske samfund.

– Der er ingen tvivl om, at det synspunkt her vil være i visse kredse kontroversielt – også i kristne kredse, men jeg er nødt til at sige det alvorligt, at hvis vi skal sikre et Danmark, der hænger sammen i fremtiden, så er vi altså nødt til at holde fast i den danske tradition med, at vi skelner klart mellem politik og religion.

– Og religion er som udgangspunkt et personligt anliggende og ikke noget, vi skal gøre til et samfundsspørgsmål.

Gentagelserne af de samme udtryk peger på, at der ikke er tale om et spontant svar på en interviewers spørgsmål, men om et på forhånd forberedt og indøvet budskab – en proklamation. Ordene om, at hans konklusion "kan nok komme til debat nu", peger i samme retning. Anders Fogh Rasmussen har kort sagt ønsket at melde noget ud om religion, og det er her, det viser sig, at hans kompetence ikke slår til. Krisen har utvivlsomt været en øjenåbner for ham som for de fleste andre, men det er tydeligt, at den i stigende grad har stillet ham over for fænomenet religion, som han ikke på forhånd har udviklet kompetence til at analysere, forholde sig adækvat til og kommunikere meningsfuldt om.

Selvsagt rummer statsministerens indlæg også udsagn, som kun de færreste vil udtale sig imod: "Jeg har dyb respekt for det enkelte menneskes religiøse overbevisning, og vi skal have et samfund med tolerance og religionsfrihed og respekt for det enkelte menneskes religiøse overbevisning. [...] Jeg vil gerne have et samfund, hvor vi bedømmer det enkelte menneske på det enkelte menneskes personlige kvaliteter, vilje og evne, og ikke på, om man er kristen eller muslim eller jøde. [...] Det er ikke, fordi jeg har noget imod religion, og jeg respekterer dybt hvert enkelt menneskes religiøse opfattelse."

Så langt så godt, vil nogen sige – og lad det også bare være sagt her; det citerede er jo heller ikke interviewets hovedbudskab, som uden gentagelserne kan sammenfattes således:

Religionen fylder for meget i det offentlige rum og den offentlige debat.

Det risikerer at splintre det fællesskab, som er en styrke i det danske samfund.

Religion er som udgangspunkt et personligt anliggende og skal ikke gøres til et samfundsspørgsmål.

Derfor skal politik og religion ikke blandes, men der skal skelnes mellem dem.

Med hensyn til det første udsagn kan man ikke undgå at lægge mærke til, at ordet religion er sat i bestemt form: *religionen*, som om det kun er en bestemt religion, der fylder for meget. En sådan indsnævrende forståelse dementeres dog af, at Anders Fogh Rasmussen senere erkender, at hans synspunkt i visse kredse vil være kontroversielt – *også i kristne kredse*. Det handler altså ikke kun om den religion, som de fleste måske umiddelbart kommer til at tænke på, når de hører hans ord.

Religionerne fylder for meget i det offentlige rum, mener statsministeren altså – men hvor meget for meget, og hvad ville være passende? Det gives der ingen antydning af og ingen eksempler på – og netop her ligger der derfor en grim hund begravet. Thi hvis religionerne overhovedet fylder i det offentlige rum og den offentlige debat, så er det jo et resultat af ytringsfrihedens frie brug. Religionerne ville jo intet fylde, hvis ingen ytrede sig om dem – fx i de medier, som Fogh Rasmussen ellers mener ikke at kunne mene noget om som statsminister.

Ytringsfrihed og religionsfrihed er uadskillelige, og det er uden indre sammenhæng, når Anders Fogh Rasmussen på den ene side understreger, at vi skal have et samfund med tolerance, religionsfrihed og respekt for det enkelte menneskes religiøse overbevisning, og på den anden side vil frakende denne religiøse overbevisning fuld borgerret i det offentlige rum.

Dermed gør statsministeren sig ikke blot skyld i inkonsekvens; han viser også, at han ikke er nået frem til en kompetent forståelse af fænomenet religion.

Religion er som udgangspunkt et personligt anliggende mellem den enkelte og den gud, man nu tror på, mener Anders Fogh Rasmussen. Synspunktet bliver fremført to gange – i begge tilfælde med anvendelsen af ordene *som udgangspunkt* og den sidste gang med tilføjelsen, at religion ikke skal gøres til et samfundsspørgsmål. Sagt med andre ord: Religion skal holde sig til sit udgangspunkt som et personligt anliggende og ikke gøre sig til et samfundsspørgsmål.

Forstået i lyset af gentagelserne af, at religionen fylder for meget i det offentlige rum, ender det sidste udsagn som en variant af den velkendte påstand, at religion er en privatsag, der ikke skal kunne bemærkes i det offentlige rum. Religiøs overbevisning skal respekteres og tolereres, men det er noget for den enkelte, og det er noget, den enkelte bør holde for sig selv, synes statsministeren at mene – og også i den forbindelse dokumenterer han ganske enkelt manglende indsigt og manglende realisme, når det handler om religion.

Ret skal være ret: Anders Fogh Rasmussens ord om, at religion ikke skal gøres til et samfundsspørgsmål, og at politik og religion ikke må blandes sammen, rummer også en sandhed – den har blot ikke noget at gøre med ytringsfrihed og fyldningsgrad i det offentlige rum. Her må der kunne være fri debat. A-religiøse eller anti-religiøse har ikke større ret i dette offentlige rum end dem, der tror på Gud – og det er ikke en statsministers opgave at fordele arealerne mellem dem ...

Også for kristentroen står det imidlertid klart, at der skal skelnes mellem, hvad der tilkommer kejseren, og hvad der tilkommer Gud.² Der må således skelnes mellem Kirken og Staten eller – som det udtrykkes af Andet Vatikankoncil – mellem Kirken og "det timeliges autonomi".³ Staten skal ikke pånøde mennesker religion, men garantere frihed og lighed mellem dem, der følger forskellige religioner. Men Kirken skal heller ikke påtage sig den politiske opgave; den skal ikke have magt over Staten, og Kirken skal slet ikke søge at påtvinge mennesker, der ikke deler dens tro, sine egne normer. Samtidig skal Staten heller ikke have magt over Kirken, men anerkende den som et uafhængigt menneskeligt fællesskab, der er struktureret i overensstemmelse med sin egen tro.

At religion og politik uundgåeligt mødes i det enkelte menneske, gør således hverken en skelnen mellem dem overflødig eller suspect. Om statsministeren i virkeligheden selv formår at gennemføre denne skelnen, må imidlertid stå hen – jævnfør, at landets største trossamfund er en statskirke, og at lighed mellem trosretninger er et uopfyldt ideal.

Religionen fylder for meget i det offentlige rum, mener Anders Fogh Rasmussen, men en analyse af hans egne udtalelser dokumenterer snarere, at religion fylder alt for lidt. I Danmark er der meget mere om religion, som vi har behov for at få talt med hinanden om i takt med, at krisen forhåbentlig tager af, og der bliver kræfter og rum – herunder offentligt rum – til den dialog, som indtil nu har haft trange kår.

Med sine ord i *Profilen* har statsministeren ikke har lagt op til at give den dialog kår, der er bedre. Men dermed rammes han af sin egen bekymring for, at det kan ende med et splittet samfund og et splintret fællesskab. En sådan udvikling forebygges ikke ved at ville holde religion ude af det offentlige rum, men kun ved selv at give rum til den nødvendige dialog og – hvor også dét er nødvendigt – til en kamp med åndens våben.

Klik her for at udskrive artiklen (printerens skal være tændt)

Klik her for at sende artiklen til en ven eller bekendt (Outlook skal være startet)

Klik her for at komme til forsiden af catholica.dk

² Jf. Matt 22,21. Dette afsnit af artiklen er inspireret af pave Benedikt XVI's rundskrivelse *Deus Caritas est*.

³ Koncilsdokumentet *Gaudium et Spes* - om Kirken i den moderne verden, 36, 3